

С. М. Бялова

Жывёльны свет Беларусі

6—10 гадоў

- Узбагачаем слоўнікавы запас
- Выконваем заданні
- Пашыраем кругагляд

С. М. Бялова

Жывёльны свет Беларусі

- Узбагачаем
слоўніковы запас
- Выконваем заданні
- Пашыраем кругагляд

Мінск
"Адукацыя і выхаванне"
2023

Серыя заснавана ў 2023 годзе

Рэцэнзент:

кандыдат біялагічных навук, вядучы навуковы супрацоўнік лабараторыі папуляцыйнай экалогіі наземных пазваночных і кіравання біярэсурсамі ДНВА “НПЦ НАН Беларусі па біярэсурсах” І. А. Салавей

Бялова, С. М.

Б99 Жывёльны свет Беларусі : узбагачаем слоўніковы запас, выконваем заданні, пашыраем кругагляд / С. М. Бялова. — Мінск : Адукацыя і выхаванне, 2023. — 48 с. : іл. — (Мае першыя словы па-беларуску). ISBN 978-985-599-646-1.

Гэтая займальная, маляўніча аформленая кніга-атлас пазнаёміць юных чытачоў з жывёльным светам Беларусі. Якасны ілюстрацыйны матэрыял, невялікія тэксты пазнавальнага характару і разнастайныя гульнёвыя заданні дапамогуць дзецям засвоіць новую інфармацыю, пашырыць атрыманыя на ўроках веды. А кароткія вершы, тэматычныя загадкі, народныя прыкметы і трапныя прыказкі, якія змяшчаюцца ў кнізе, паспрыяюць далучэнню дзяцей да нацыянальнай культуры, засваенню роднага слова. На ўсе заданні і пытанні ў канцы кнігі прапануюцца адказы і тлумачэнні.

Адрасавана дзецям малодшага школьнага ўзросту, бацькам, настаўнікам пачатковых класаў.

УДК 373.015.31:811.161.3(075.2):59
ББК 81.2Бел-922

Вучэбнае выданне

Мае першыя словы па-беларуску

Бялова Святлана Мікалаеўна

ЖЫВЁЛЬНЫ СВЕТА БЕЛАРУСІ

Узбагачаем слоўніковы запас, выконваем заданні, пашыраем кругагляд

Выкарыстаны ілюстрацыі сайта *Shutterstock.com*

Рэдактар Г. М. Федаровіч. Дызайн вокладкі П. У. Гарадцова.

Вёрстка Г. П. Рачыцкай. Карэктар В. Ю. Жыбуль

Падпісана да друку 20.03.2023. Фармат 60×84 1/8. Папера афсетная. Друк афсетны. Ум. друк. арк. 5,58. Ул.-выд. арк. 5,5. Тыраж 1200 экз. Заказ 618

Рэспубліканскае ўнітарнае прадпрыемства “Выдавецтва “Адукацыя і выхаванне”.

Пасведчанне аб дзяржаўнай рэгістрацыі выдаўца, вытворцы, распаўсюджвальніка друкаваных выданняў № 1/19 ад 02.08.2013.

Вул. Будзённага, 21, 220070, г. Мінск. Тэл. 360-43-65, тэл./факс 360-37-70.

www.pshop.by; e-mail: aiv@aiv.by

Таварыства з дадатковай адказнасцю “Дзівімакс”.

Пасведчанне аб дзяржаўнай рэгістрацыі выдаўца, вытворцы, распаўсюджвальніка друкаваных выданняў № 2/44 ад 18.02.2014.

Вул. Аэрадромная, д. 125, пак. 5В, 220007, г. Мінск.

ISBN 978-985-599-646-1

© Бялова С. М., 2023
© Афармленне. РУП “Выдавецтва “Адукацыя і выхаванне”, 2023

Ад аўтара

Адна з асноўных мэт гэтай добра ілюстраванай кнігі-атласа — пазнаёміць юнага чытача з дзівосным жывёльным светам Беларусі, паказаць яго багацце і разнастайнасць: ад мілых хатніх гадаванцаў да небяспечных дзікіх драпежнікаў, ад дробных насякомых да буйных жывёл. На яркіх каляровых фотаздымках прадстаўлены выявы звычайнага, птушак, паўзуноў, кузурак, рыб, некаторых відаў амфібіяў, якія насяляюць нашыя лясы, лугі, балоты, рэкі і азёры. Кароткія, але ёмістыя тэксты з рубрыкі “А ці ведаеш ты, што...”, з аднаго боку, пашыраюць і дэталізуюць школьныя веды дзіцяці з жыцця жывёл, з другога боку, накіраваны на абуджэнне яго пазнавальнай цікавасці, вызначэнне патрэбы з апорай на атрыманыя з тэкстаў звесткі задаваць дадатковыя пытанні, усталёўваюць адпаведныя прычынна-выніковыя сувязі.

Разнапланавыя гульнёвыя заданні, што прапануюцца на старонках кнігі і тэматычна звязаныя з яе ілюстрацыйным матэрыялам, дапамагаюць дзіцяці асэнсавана ўспрыняць і засвоіць новую інфармацыю, актывізуюць яго думку, развіваюць памяць, увагу, лагічнае і творчае мысленне. Сярод іх, напрыклад, займальныя шыфроўкі ў выглядзе рэбусаў, рашэнне якіх — захапляльны працэс: навучэнцу неабходна правільна назваць адлюстраваны прадмет, зразумець, як суадносяцца з ім літары або іншыя знакі, каб знайсці слова, што “схавалася” ў малюнку. Такая праца становіцца ўплывае на фарміраванне ў малодшага школьніка назіральнасці, кемлівасці, нестандартнага падыходу да рашэння пастаўленых задач. Або філворды, якія, як асобныя практыкаванні, маюць вялікую карысць пры вывучэнні новых слоў. Яны спрыяюць пашырэнню слоўнікавага запasu вучня пачатковых класаў, умацваюць канцэнтрацыю ўвагі не толькі да лексічнага значэння кожнага слова, але і яго напісання. Выкананне заданняў, звязаных з філвордамі, падштурхоўвае дзіця прымяняць толькі што набытыя веды ў так званай незнаёмай сітуацыі, інакш кажучы, здзяйсняць першыя спробы выкарыстоўваць іх у своеасаблівай практычнай дзейнасці.

Шматлікія практыкаванні на аснове працы з фразеалагізмамі (у тым ліку з устойлівымі выразамі рубрыкі “Калі так кажучы?”), трапнымі прыказкамі і народнымі прыкметамі, загадкамі і асобнымі словамі арыентаваны на актывізацыю слоўніка дзіцяці, развіццё яго маўленчай культуры, далучэнне да духоўнай спадчыны беларускага народа.

Займальнае маляўнічае выданне дапаможа арганізаваць вольны час вашага дапытлівага дзіцяці і стане добрым памагатым у яго развіцці.

Птушкі

Ціў-ціў!

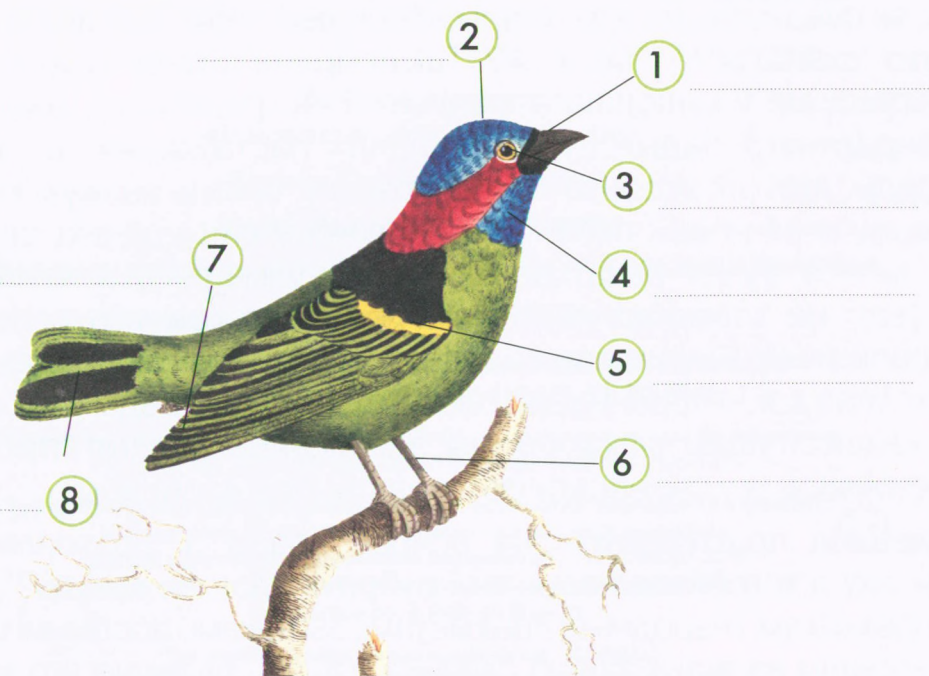
Кап-кап!

Якая птушка,
такі і галасок

1.

Разгледзьце будову птушкі, падпішыце назвы частак яе цела*.

Выкарыстоўвайце словы: ногі, крылы, вока, галава, хвост, шыя, дзюба, пер'е.

Дзікую канюшыну па-іншаму называюць дзяцеліна або дзяцельнік.

На **белай** дзяцеліне, што кучаравіцца ля кузні, зум-
каюць пчолы. М. Дзідэшка

М. Даніленка

* Тут і далей глядзі адказы па QR-кодзе, змешчаным на с. 48.

ястраб,
або шуляк

дзяцел
стракаты

шпак
і шпакоўня

сарока

2.

Разгадайте слова і знайдіть їх назви птушак.

1. Назва гэтай птушкі схавалася ў назве хаткі для птушак.

2. Гэтая птушка схавалася ў назве адзення.

3. Гэтую птушку знойдзеш у назве расліны, сок з лісця якой, паводле народнага павер'я, паляпшае зрок драпежных птушак.

4. Гэтую птушку знойдзеш у іншай назве ка-
нюшыны.

1.								
2.								
3.								
4.								

☐ аселяя птушкі

☐ пералётныя птушкі

качки-крыжанкі

кáчар
і качка

качка
шэрая

журавéль,
або жораў

А ЦІ ВЕДАЕШ ТЫ, ШТО...

Часта ў прыродзе можна сустрэць жоўтыя кветкі, якія нагадваюць дзьмухавец. Гэта ястрабок. Назва расліны пайшла ад грэчаскага слова hieras — ястраб. Раней людзі лічылі, што калі ястрабы будуць ужываць у ежу тую расліну, то зрок у іх стане больш востры. Магчыма, на гэта звярнулі ўвагу паляўнічыя, якія выходзілі ястрабаў для лоўлі здабычы.

стрыж,
або свіргуль

ластаўка

дзьмухавец

ястрабок

Знайдзіце адрозненні паміж дзьмухаўцом і ястрабком.

3.

Адкажыце, што гэта:

1. Гэта птушка і горад
2. Гэта птушка і танец
3. Гэта птушка і каша

чачотка звычайная

арол

сава балотная

жаўна,
або дзяцел чорны

4.

Прачытайце словы. Разгледзьце фота птушак. Зафарбуйце ў словах літары, з якіх можна скласці назвы гэтых птушак.

1

2

3

4

7

6

5

1.	д	з	я	р	к	а	ч
2.	с	т	р	ы	ж	а	н
3.	п	а	р	о	л	ь	
4.	г	а	л	і	н	к	а
5.	к	а	ч	а	р	г	а
6.	к	а	с	а	в	і	ц
7.	г	а	р	а	д	о	к

каўка,
або галка

грак

драч,
або дзяргач

аўсянка звычайная,
або стрынатка звычайная

5.

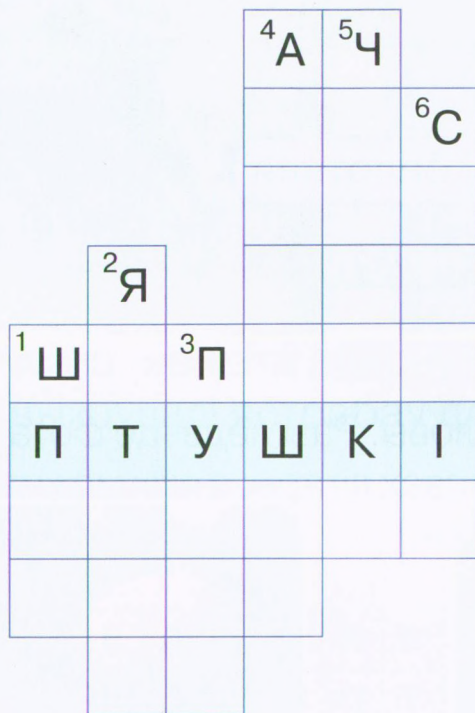
1

2

3

4

5

6

6.

Прыказкі

Малады _____, ды спрытны.

Адна 3 кола, другая на кол.

Прикметы

ляцяць вы́сока — зі́ма яшчэ далё́ка.

ляцяць нізка — зіма ўжо блізка.

сініца

крумкач,
або груган

варона

8

7.

А	С	А	В	А	Ж
Ў	С	О	Г	К	О
С	А	Р	Л	Р	Р
Я	Р	Ы	У	У	А
Н	О	С	Ш	М	Ў
К	К	А	Э	К	К
А	І	С	Ц	А	Ч

арэхаўка

пуга́ч

няясыць шэрая,
або куга́каўка шэрая

сава вушастая

сыч-сіпель

крыжадзюб

амялушка

снягір,
або гіль

цецярук
і цяцерка

глушэц
і глушыца

крумкач,
або груган

варона

9

салавей

бусел, або бацян

чыж

буслянка

8.

Хто падае такія галасы? Запішыце назвы адпаведных птушак.

1. Чырыкае

2. Кугакае

3. Каркае

4. Клякоча

5. Стракоча

6. Цінькае

7. Шчоўкае

8. Такуе

9. Кігікае

сойка

кнігаўка, або каня

НАРОДНЫЯ ПРЫКМЕТЫ

Жаваранак прылятае на праталіну, шпак на прагаліну, жораў з цяплом, а ластаўка з лістом.

Бусел прыляцеў — вясна будзе.

9.

Дапоўніце ўстойлівыя выразы назвамі адпаведных птушак. Злучыце лініяй выраз і яго значэнне.

Як з _____ вада

Лічыць _____

Стрэляны _____

Белая _____

Балбатлівы як _____

Як спуджаныя _____

Дасведчаны чалавек, якога цяжка або нават немагчыма падмануць.

Вельмі хутка, імгненна.

Нішто не хвалюе, не кранае, нішто не дзейнічае.

Гультаяваць, быць няўважлівым.

Той, хто многа гаворыць.

Той, хто рэзка адрозніваецца ад іншых.

10.

Злучыце лініяй пачатак і канец прыказак.

Аб тым зязюля кукуе, ... сваё гняздо міла.
Слова не верабей, ... што свайго гнязда не мае.
Лепш сініца ў руцэ, ... выпусціш — не зловіш.
Усякай птушцы ... чым журавель у небе.

гусь шэрая

жаўрук палявы, або жаваранак палявы

сітаўка, або пліска

11.

Складзіце назву птушкі з прапанаваных літар.

БЮКРЫДЗЖА

каралёк

12.

Што гэта за птушкі? Падпішыце фота.

шчыгёл

Ц

Д

А

К

П

перапёлка

арабок,
або рабчык

верабей

курапатка шэрая

ляляк

13.

Рашыце рэбус.

”КАШУЛЯ + К

Загадка

Спераду шыльцы,
ззаду вільцы,
наверсе чорнае сукно,
падыспадом белае палатно.
ААСКАЛЎТ

папаўзень,
або кавалік

каршун

сплюшка,
або зорка,
або соўка-сплюшка

Крык — сумны меладычны пошвіст
“сплю-ю” або “сплю-плю”, паўтараецца
праз кожныя 2–3 секунды. За крык
птушка і атрымала назву.

15–20 см

60–130 г

50 см

15.

Знайдзіце назвы 10 птушак.

зязюля

малінаўка

круцігалоўка

З	У	Д	О	Д	Ж	Г	Г	С	К
Я	С	О	Й	К	А	І	Р	Т	У
З	А	Р	О	Л	Ў	Л	А	Р	Я
Ю	Г	Ы	Н	Ж	Р	Ь	К	Ы	Ж
Л	У	С	Ь	А	К	У	Л	І	К
Я	С	Ь	В	Ў	Р	А	П	Ы	Ы
Л	К	З	А	Р	У	К	Е	С	С

А ЦІ ВЕДАЕШ ТЫ, ШТО...

Паводле беларускага міфа, удод быў некалі царом птушак. Але яму захацелася стаць птушыным богам. За такое зухвальства Бог пакараў яго, сказаўшы: "Не быць табе богам, быць табе смярдзючым удодам". Ад колішняга царскага ўбору застаўся ва ўдода толькі чуб — напамінак пра карону.

мухалоўка шэрая, або валасяніца шэрая

берасцянка

зімародак

16.

Падпішыце назвы птушак.

К

(2)

Т

(к)

В

Т

17.

Пра якую птушку гаворыцца ў вершы?

Глядзіць яна з бярозачкі,
на крылах — дзве палосачкі,
галоўка з сіняй шапачкай,
і дзюбу чысціць лапачкай.

Мікалай Арочка

Гэта птушка —

авяльга, або івалга

удод

бусел чорны

чапля

кулік

РЫБЫ

Рыба вады
не баіцца

сажалка,
або копанка

канава

возера,
або азярына

рака

балота

крыніца

1.

Перастаўце склады, каб атрымаліся назвы вадаёмаў.

ЖАЛСАКА _____

ПАНКОКА _____

КАРА _____

ЧАЙРУ _____

ЗЕВОРА _____

КАВАНА _____

КАЛІ ТАК КАЖУЦЬ?

Каб рыбу есці, трэба ў ваду лезці.

Загадка

Плаваю пад мосцікам
і віляю хвосцікам.
Па зямлі не хаджу,
рот ёсць, ды не кажу,
вочы ёсць — не міргаю,
крылы ёсць — не лятаю.

2.

Рашыце рэбус.

3.

Дамалюйце луску на рыбках.

шчупак

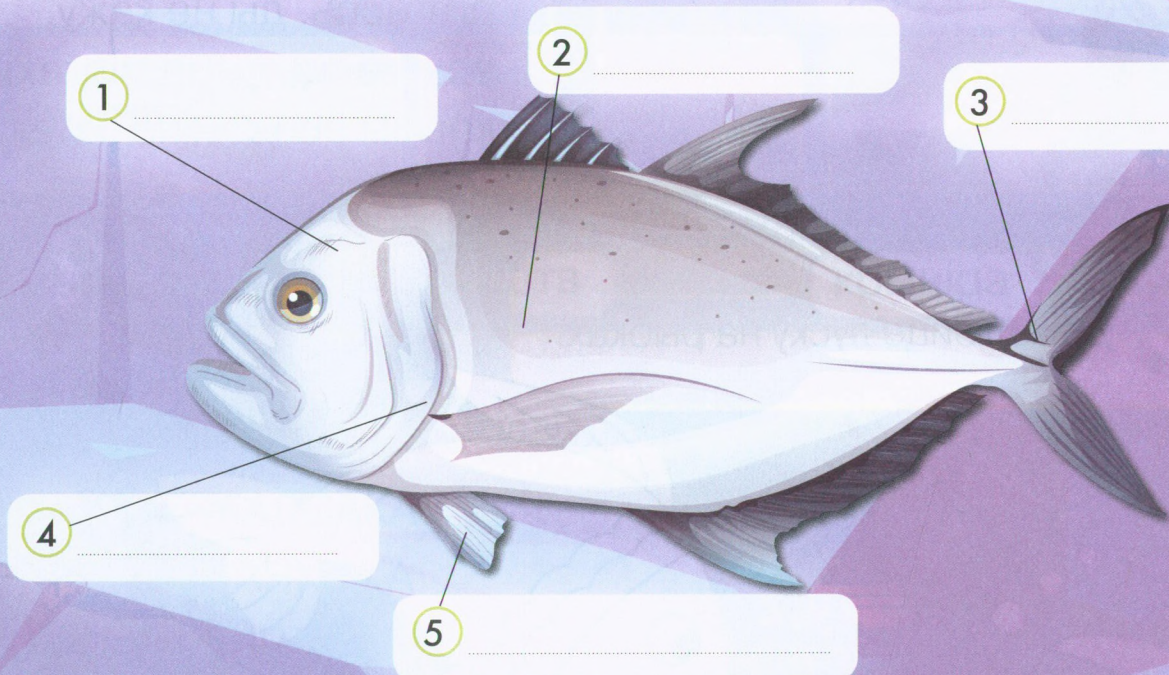
карась

акунь

плотка

4. Разгледзьце будову рыбы. Адзначце тулава, галаву, плаўнікі, хвост, жабры, або шчэлепы.

5. Запішыце, чым рыбы адрозніваюцца ад жывёл.

У жывёлы поўсць, а ў рыбы —

У жывёлы лапы, а ў рыбы —

У жывёлы лёгкія, а ў рыбы —

6. Дапамажыце рыбаку даведацца, якіх рыб ён злавіў.

плотка

карась

акунь

шчупак

галавёнь

карап

таўсталобік

мянтуз

КАЛІ ТАК КАЖУЦЬ?

На тое і шчупак ў вадзе, каб карась не драмаў.

А ЦІ ВЕДАЕШ ТЫ, ШТО...

Вясной самкі рыб адкладваюць у ваду ік-рынкi, колькасць якіх у розных парод рыб можа быць як некалькі дзясяткаў, так і некалькі мільёнаў.

ікра

лічынка

малёк

рыба

лешч

язь

пячкур

7.

Устаўце ў фразеалагізмы прапушчаныя словы. Растлумачце, як вы разумееце іх сэнс.

Нямы як

Біцца як аб лёд

Як ў вадзе

Вудзіць (лавіць)

Круціцца (выкручвацца) як на гарачай патэльні

уюн,
або піскун

хваля

плынь

8.

Перастаўце літары і даведайцеся, якія рыбы жы-вуць у гэтым вадаёме.

ТАПКОЛ

УКРПЯЧ

ВОРГУ

МТУЯНЗ

ІКТАЎАЛОБСТ

9.

Вызначце, якія рыбы трапілі на кручок. Запішыце іх назвы.

у

я

п

ж

с

л

10.

Падбярэце аднакаранёвыя словы.

Невялікая рыба

Чалавек, які займаецца лоўляй рыбы

, або

Займацца лоўляй рыбы

Які мае адносіны да рыбака, належыць яму

Жонка рыбака

Які мае адносіны да рыбы, належыць рыбе

Які прыгатаваны з рыбы

ёрш,
або джгір

сом

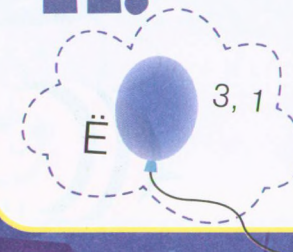
КАЛІ ТАК КАЖУЦЬ?

Калючы ёрш, але юшка смачная.

11.

Рашыце рэбус.

12.

Прачытайце словы. Змяніце ў кожным з іх адну літару так, каб атрымалася новае слова, якое абазначае іншы прадмет.

Вада → прылада для лоўлі рыбы —

Вёска → снасць для рыбалкі —

Какава → назва вадаёма —

лінь

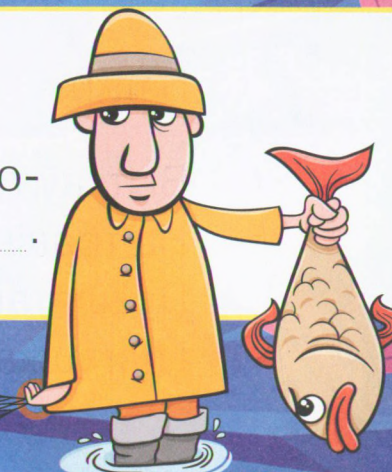
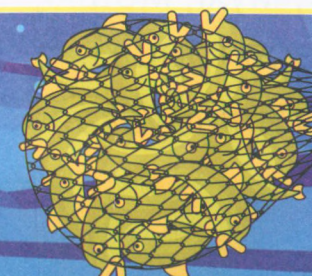
вугор

13.

Дапоўніце сказ.

Рыбак, які наносіць прыродзе шкоду, — гэта

Насякомыя, або кузуркі

Пчала на любы
ляціць цвет

А ЦІ ВЕДАЕШ ТЫ, ШТО...

Усе насякомыя маюць тры пары ножаў.

муха

авадзень

1.

Рашыце "прыклады" і запішыце назвы насякомых.

Мяч – мя + мель = _____

Кава – к + поўдзень – поў = _____

Пчаляр – ляр + лапа – па = _____

2.

Падкрэсліце ў вершы назвы кузурак.

Выткаў тонкі гамачок

На травінках павучок.

Прылятайце, мухі, мошкі,

І пагушкайцеся трошкі.

Ніна Галіноўская

джала

пчала

чмель

шэршань

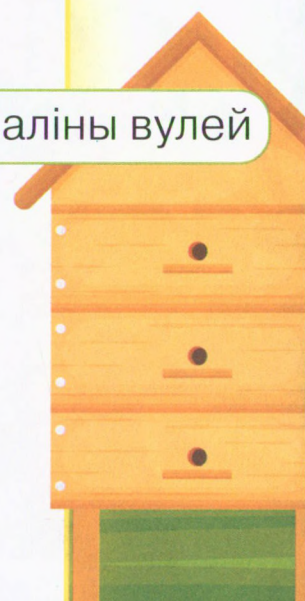
аса

асінае
гняздо

пчаліны вулей

3.

Устаўце ў фразеалагізмы назвы насякомых.

Кідацца (кінуцца) _____ у вочы

Не _____ на палачцы

Ядуць _____ з _____

Рабіць з _____ слана

_____ не пакрыўдзіць

Лавіць _____
_____ носа не падточыць

4.

Якое насякомае схавалася ў назве птушкі, расліны і ядавітага грыба? Запішыце.

Загадка

У адным доме сотні жыхароў,
а сям'я адна.

КАЛІ ТАК КАЖУЦЬ?

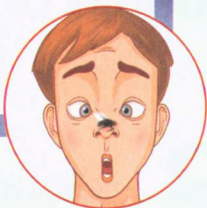
Малы жук, ды вялікі гук.

Адна пчала мёду не наносіць.

Рой роем, а ты і сам не спі.

Зімовы дзянёк, што камароў насок.

Ён і муху з носа не згоніць.

божая кароўка

хрушч

вусень

матылёк

мурашнік

мурашка,
або мураш

прусак

таракан

5.

Рашыце рэбусы.

„ДЖ“

А=О

„Й“

6.

Знайдзіце назвы 7 кузурак.

О	Ш	К	А	К	Т	З	А	К
М	А	К	Х	Ё	Л	Ы	С	К
А	Р	І	У	С	А	Т	У	У
К	О	Н	М	А	Ч	А	Р	Ж
Ч	М	Е	Л	Ь	П	М	П	К

рой

7.

Замяніце лічбы літарамі алфавіта і прачытайце назвы насякомых.

19, 20, 18, 1, 12, 1, 9, 1

24, 18, 21, 27, 26

17, 18, 21, 19, 1, 12

светлячок

цвыркунок

конік

вадамерка

страказа

камар

Дзікія жывёлы

Хто заб'е бобра,
не будзе мець дабра

1. Дапоўніце тэкст. Скарыстайце словы, якія бачыце на гэтых старонках.

_____ кормяць ногі. У пошуку _____ ён праходзіць дзясяткі кіламетраў. Часта яго _____ з'яўляюцца _____ памерлых жывёлін. Пры сустрэчы з гэтым драпежнікам _____ не чакай.

поўсць,
шэрсць

звер

пашча

згряя

пошук,
паляванне

воўк

драпежнік

здабыча,
ахвяра

спажыва

рэшткі

літасць

2.

Знайдзіце назвы 8 дзікіх жывёл.

З	У	Б	Я	Л	С	Б	В
К	А	Р	Л	М	Б	А	Р
З	А	Л	Е	Н	Ь	Р	С
Ю	Р	М	Я	Д	З	Ы	У
Л	О	С	Ь	З	В	С	К
Я	К	Д	З	І	Е	Ь	А
Л	І	С	А	К	Д	З	Ь

НАРОДНЫЯ ПРЫКАЗКІ

Ваўкоў баяцца — у лес не хадзіць.
Воўк казе не таварыш.
Ліса і ў сне курэй бачыць.

казуля

зубр
і зубрыца

ліса

дзік

рысь

мядзведзь
і мядзведзіца

медзведзянаты

алень

лось,
сахаты

3.

Запішыце для кожнай жывёлы пару. Правярце напісанне слоў па арфаграфічным слоўніку.

Ліса —

Мядзведзь —

Барсук —

Бабёр —

Лось —

Зубр —

4.

Ад назваў жывёл утварыце назвы маладых істот. Запішыце. Праверце напісанне слоў па арфаграфічным слоўніку.

Мядзведзь —

Зубр —

Крот —

Алень —

Вавёрка —

Барсук —

Вожык —

5.

Здагадайцеся і запішыце, якія назвы жывёл уваходзяць у наступныя выразы.

Выць

Хоць _____ ганяй

Як _____ ў калясе

Люты як галодны воўк, а баязлівы як _____

Плакаць як _____

Слаць як _____ хвостом

_____ на вуха наступіў

павук

вавёрка

НАРОДНЫЯ ПРЫКАЗКІ

Рак не рыба, кажан не птушка.

тхор, або шашок

ЯНОТ

ВОЖЫК

заяц-шарак

калючкі

важаняты

заяц-бяляк

барсук

кажан

А ЦІ ВЕДАЕШ ТЫ, ШТО...

Сустрэць у лесе ці ў полі гадзюку — атрутную змяю — складана, але часам гэта ўсё ж здараецца. Часцей людзі могуць напаткаць вужа, якога памылкова прымаюць за гадзюку, бо яны вельмі падобныя. Для таго каб не пераблытаць вужа з гадзюкай, неабходна ведаць, чым яны адрозніваюцца.

ДЗЕ МОЖНА СУСТРЭЦЬ

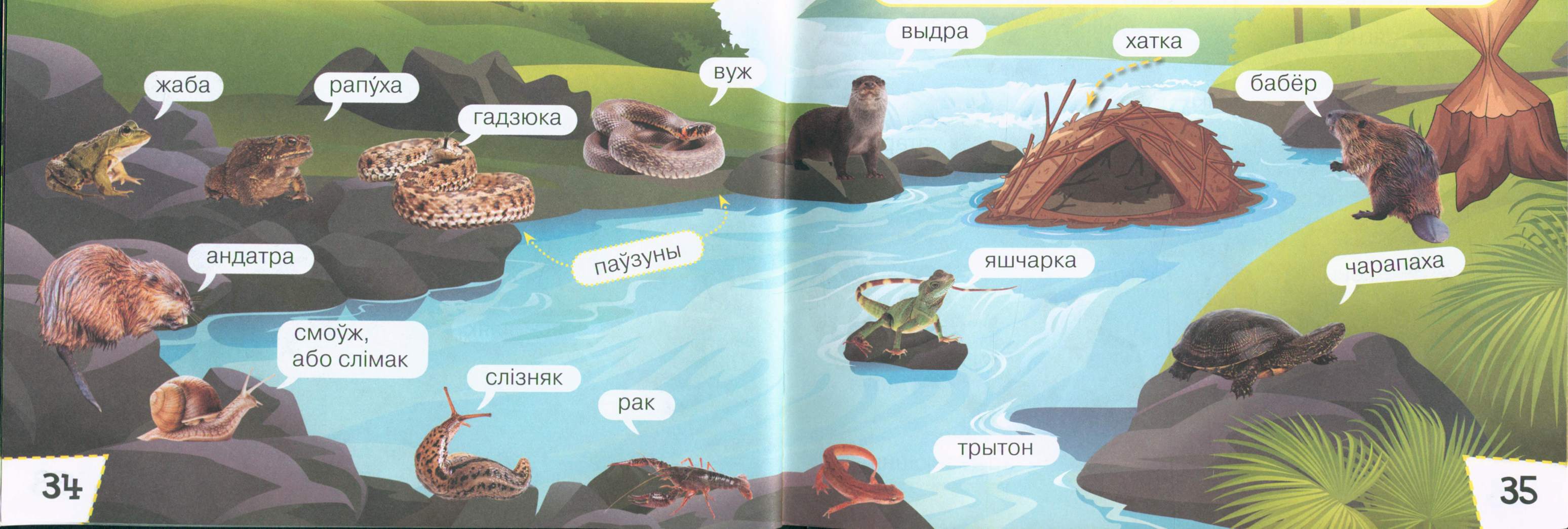
Вужы — добрыя плыўцы, таму іх часта можна ўбачыць ля вадаёмаў і балотаў. Аднак галоўная прычына, па якой вужы аблюбоўвалі вільготныя мясціны, — наяўнасць жаб, найлепшага для іх ласунку. Хаваюцца вужы за камянямі, у каранях дрэў, невялікіх норах.

Гадзюка палюе на мышэй-палёвак і іншых грызуноў. Таму яе можна напаткаць у высокай траве або густых зарасніках хмызняку ў лесе, пад каранямі дрэў, у норах, пнях і паваленых дрэвах.

ЗНЕШНІ ВЫГЛЯД

Вуж мае даўжыню ад 75 см да 1 м. Афарбоўка тулава шэрая або чорная, на брушку стракаты малюнак. Адметная рыса ўсіх вужоў — светлыя плямы на галаве, жоўтыя, аранжавыя або белыя, якія размешчаны там, дзе павінны быць вушы. Галава авальная, зрэнкі вачэй круглыя.

Гадзюка мае меншую даўжыню тулава — каля 50 см. Расфарбоўка можа быць разнастайнай, у тым ліку і чорнай, аднак на спіне маецца зігзагападобны малюнак, які праходзіць па ўсім целе. Галава трохвугольная, зрэнкі размешчаны вертыкальна, як у ката.

СВОЙСКІЯ ЖЫВЁЛЫ

Дай кароўцы бурачка —
дасць кароўка малачка

бык

карова

цяля

кароўнік

статак

баран

ягня

авечка

воўна

аўчарня

атара

конь

кабыла

жарабя

ста́йня,
або канюшня

табун

1. Дапамажыце маладым істотам не заблукаць па дарозе дадому.

А ЦІ ВЕДАЕШ ТЫ, ШТО...

◆ У сабакі вельмі чулы нос, але ён не ідзе ні ў якое параўнанне з носам каровы. Яна можа адчуць пахі на адлегласці да 10 кіламетраў.

◆ З-за асаблівасцей будовы шыі свінні не ўмеюць задзіраць галаву, каб паглядзець уверх.

◆ Пацукі, як сацыяльныя істоты, вельмі любяць кампанію. Іх лепш заводзіць парамі або групамі, бо паасобку гэтыя жывёлы чэзнуць ад нуды.

гайня

сабака

шчаня

трус

2.

Дапішыце ў прыказкі назвы свойскіх жывёл.

мышцы не таварыш.

не таварыш.

плача, а воўк скача.

Котка спіць, а _____ бачыць.

на чатырох нагах і то спатыка-

ецца.

Не мела баба клопату — купіла _____

гулі, а мышцы слёзы.

Як _____ шкадлівы, а як заяц баязлівы.

3.

Злучыце лініяй слова і адпаведны малюнак.

СТАЙНЯ

ГАЙНЯ

АЎЧАРНЯ

КОТ

кошка

пацук

кацяняты

курыца

певень

квактуха

кураця

качар

качка

качаня

4. Рашыце рэбусы.

5.

Хто які галас падае? Спалучыце слова і адпаведны малюнак.

гаўкае

рыкае

мяўкае

квокча

гагоча

кудахча

балбоча

пішчыць

кукарэкае

рохкае

гусь, або гуска

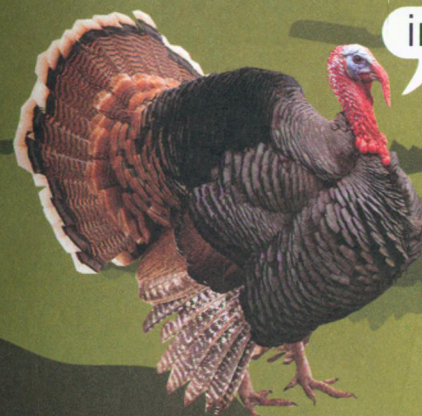
гусак

індык

гусяня

індычка

індычаня

6.

Дайце свойскім жывёлам мянушкі. Запішыце.

карова

конь

кот

сабака

каза

казёл

казляня

каза

КАЛІ ТАК КАЖУЦЬ?

Надзьмуўся як індывк (або як мыш на крупы).

У бараноў рог скруціць.

Аблізваецца як кот на сала.

Як баран на новыя вароты.

Свінню падкласці.

Сядзіць як мыш пад венікам.

Як з гусака вада.

Быццам карова языком злізала.

Легчы спаць з курамі.

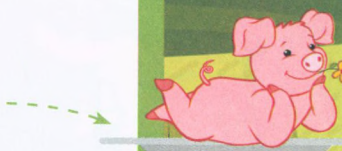
Як кот наплакаў.

Куды Макар цялят не ганяў.

У свіныя галасы.

Капашыцца як курыца на дождж.

Куранят увосень лічаць.

7.

Рашыце рэбус.

К

кныр

свіння

парася

Правер сябе

1. Дапоўніце прыказку назвай птушкі.
Кожны _____ сваё
балота хваліць.

2. У якім вадаёме самая празрыстая, халодная і карысная вада? Падкрэсліце адказ.

Канава, сажалка, балота, крыніца, рака, возера.

3. Перастаўце літары ў адпаведным парадку і дапоўніце выразы адным словам.

Самая буйная рыба Беларусі — _____ (омс).

Самая калючая рыба — _____ (гіджр).

Самая доўгая рыба — _____ (вгору).

Рыба, якая жыве 70–80 гадоў, —
_____ (шупачк).

4. Злучыце слова і адпаведны малюнак.

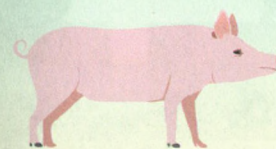
свінарнік

куратнік

кароўнік

канюшня

аўчарня

5. Падпішыце назвы птушак. Адзначце ✓ тую, што занесена ў Чырвоную кнігу Рэспублікі Беларусь.

6. Чым адрозніваюцца гадзюка і вуж? Выберыце і падкрэсліце неабходнае слова.

А) Гадзюка *меншая* / *большая* за вужа.
 У вужа *авальная* / *трохвугольная* галава.
 У гадзюкі зрэнкі *круглыя* / *вертыкальныя*.
 Вужы часцей сустракаюцца *каля вадаёмаў* / *у лясках*.

Б) Ці мае гадзюка жоўтыя плямы на галаве?
 (Так / не.)

Ці ёсць у вужа на спіне зігзагападобная паласа? (Так / не.)

Падпішыце, хто адлюстраваны на малюнках.

7. Падпішыце назвы жывёл, якія занесены ў Чырвоную кнігу Рэспублікі Беларусь.

8. Дапоўніце вершаваныя радкі назвамі птушак.

Гэта птушка

в

гэта птушка

с

гэта

м

— разумная галоўка.

гэта —

а

гэта сава-

с

гэта *п*

— хітрая галоўка,

гэта

с

гэта *с*

гэта — весялунчык

ч

Ну, а гэта — крылаў узмах.
 Птушкі, птушкі, па дамах!

Ірына Такмакова
 (вольны пераклад
 з руск. С. Бяловай)

Спіс выкарыстаных крыніц

Адказы
і тлумачэнні

1. Арочка, М. Глядзіць яна з бярозачкі... / М. Арочка // Гульня-конкурс па беларускай мове і літаратуры "Буслік" : заданні 2004–2009 гадоў для вучняў 3–6-х кл. / уклад Т. М. Лапіцкая. — Мінск : Беларус. асац. "Конкурс", 2009. — С. 8 (48 с.)
2. Галіноўская, Н. Клубок і Калабок : вершы, казкі, жарты, небыліцы, загадкі, лічылкі, скарагаворкі, пацешкі / Н. Галіноўская. — Мінск : Юнацтва, 1999. — 160 с. : іл.
3. Токмакова, И. Десять птичек — стайка / И. Токмакова. — М. : Просвещение : Дрофа, 2005. — 12 с. — (Книжки-раскладушки).

Змест

Ад аўтара	3
Птушкі	4
Рыбы	16
Насякомыя, або кузуркі	24
Дзікія жывёлы	28
Свойскія жывёлы	36
Правер сябе	44
Спіс выкарыстаных крыніц	48

Выдавецтва "Адукацыя і выхаванне" таксама прапануе:

А. Масла

Балотныя прыгоды. Цікавінкі ад Бульбінкі і Журавінкі

100 × 70 $\frac{1}{16}$ (24 × 17 см), 72 с.

Кніга вядомай беларускай пісьменніцы Алены Масла прысвечана таямнічаму і захапляльнаму свету беларускіх балот.

У займальнай форме аўтар знаёміць дзяцей з асаблівасцямі ўтварэння балот, іх відамі і значэннем у прыродзе. Асобнае месца ў кнізе адведзена знаёмству з жывёльным і раслінным светам балот. Разам з галоўнымі героямі кнігі — цікаўным і дасведчаным хлопчыкам Бульбінкам і дзяўчынкай Журавінкай — маленькія чытачы здзейсняць казачнае падарожжа па балотных абшарах, наведваюць хатку баброў, высветляць, чаму ласі скідаюць рогі і ці можа выдра працаваць карэспандэнткай.

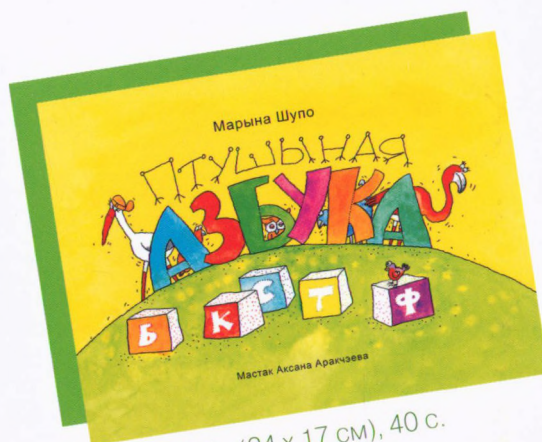
Кніга ўтрымлівае таксама простыя кулінарныя рэцэпты, а яшчэ займальную гульню па матывах казачнага падарожжа. Адрасавана дзецям дашкольнага і малодшага школьнага ўзросту.

М. Шупо

Птушыная азбука

Кніга ў займальнай форме пазнаёміць маленькіх чытачоў з алфавітам, а цікавыя вершы і прыгожыя малюнкi дапамогуць даведацца пра розных птушак і іх звычкі.

Адрасавана дзецям дашкольнага і малодшага школьнага ўзросту, бацькам, выхавацелям дзіцячага сада, настаўнікам пачатковых класаў.

100 × 70 $\frac{1}{16}$ (24 × 17 см), 40 с.

ISBN 978-985-599-646-1

9 789855 996461

6+

EAC

pshop.by